

Meetcultuur in de kleuterschool

3. TESTEN

Fiche 3.1 Wat maakt van een test een test?

Om de vraag te beantwoorden of testen zinvol is, is het belangrijk eerst te kijken wat een test precies is. Waarin verschilt een test van bijvoorbeeld een werkbladje maken of een (speelse) opdracht uitvoeren waarmee je checkt of de kleuter iets al of niet kan? Waarin verschilt het gebruiken van testen voor evaluatie met een observatielijst die uit een kindvolgsysteem of een lijst die je zelf met je team samenstelde?

Drie elementen zijn belangrijk bij **een test als kwaliteitsinstrument voor meten**:

- Een gevalideerde test: De toets meet wat ze zegt te meten.
- Een gestandaardiseerde test: Een toets die hetzelfde is voor alle leerlingen, over alle klassen en scholen heen.
- Een genormeerde test: Men vergelijkt de testresultaten met een standaard, bijvoorbeeld de eindtermen.

Bron: Rots, I. (2019). Evalueren om het leerproces te stimuleren. *Basis*, 126(11), L-1.

Om de betekenis van testen voor kleuters verder te verkennen, staan we stil bij de standaardisering:

Wat betekent standaardisering?

In de test creëer je een heel specifieke situatie:

- Een bepaald soort activiteit, al dan niet op papier of met bepaalde materiaal, die de kleuter moet uitvoeren
- Een uitgeschreven protocol dat voorschrijft wat jij als leerkracht mag zeggen en wat niet, bijv. wanneer je mag herhalen.

Het doel hiervan is om ervoor te zorgen dat elke testafname precies op dezelfde manier kan gebeuren. Zo wil men komen tot een 'objectieve' meting: het hangt niet af van de persoon die de test afneemt (het subject) hoe de meting gebeurt. Hierdoor worden de resultaten ook meer vergelijkbaar. Enkel zo kan je tot een 'betrouwbare meting' komen.

Je kan je nu de vraag stellen:

Past een test, en dus standaardisering, wel bij het werken met kleuters?

Is een test met andere woorden wel een goede manier om in kaart te brengen wat een kleuter wel of niet kan?

- In Nederland, waar al jaren gewerkt wordt met de CITO-testen, klinkt heel vaak kritiek hierover. Goorhuis, orthopedagoog en spraaktaalpatholoog, spreekt over de ‘ziekmakende effecten van kleutertoetsen’. Zij benadrukt dat kleuters echt anders leren dan het schoolse. Onder druk van een werkgroep die de eigenheid van kleuteronderwijs terug wil erkennen, heeft de Nederlandse regering aangekondigd dat kleuters geen schoolse toetsen meer hoeven te maken:

“Volgens het kabinet past het niet bij de ontwikkeling van kleuters om met schoolse toetsen te meten hoe ze ervoor staan. Kleuters ontwikkelen zich spelenderwijs en in sprongen. Een toets met een opgavenboekje, pen en papier in de schoolbanken doet daar geen recht aan.”
(Ministerie van Algemene Zaken, 2018)
- Ook in Vlaanderen is hier al heel vaak discussie over geweest (bijvoorbeeld naar aanleiding van de Toetertest). Recent was er nog een onderzoek hierover in het kader van de planning van de Vlaamse regering om centrale taaltoetsen in te voeren:

“Zoals de studie naar de wenselijkheid en haalbaarheid van centrale taaltoetsen (Colpin e.a., 2006) uitwees, verhoogt bij het screenen van kinderen jonger dan 6 jaar het risico op onbetrouwbare metingen. Kleuters kunnen zich minder lang concentreren als leerlingen van het lager onderwijs, zijn wispelturiger in hun prestaties, sneller afgeleid, en sterk onderhevig aan de omstandigheden waarin de screening wordt afgenomen.”
(Uit: Taalscreening bij aanvang van het leerplichtonderwijs. Wetenschappelijk eindrapport, 2021)

Deze vraag kan tevens breder gesteld worden, dus ook bij oudere kinderen. Biesta spreekt over de performativiteitscultuur in onderwijs en verwijst naar de risico’s hierbij. In dit document focussen we vooral op de doelgroep kleuters. Biesta vindt ‘klassieke testen’ zeker voor kleuters dit niet passend.

Ter info

Bij de ontwikkeling van de Koala-screening was één van de onderzoeksvragen: Is het mogelijk de taalvaardigheid van 5-jarige kleuters (dus bij de start van het leerplichtonderwijs) op een betrouwbare en valide manier te meten?

Aanpassingen die vervolgens in de Koala meegenomen werden speciaal in functie van de doelgroep kleuters, zijn:

- Met de keuze voor luistervaardigheid (en niet spreken of schrijven), werd de focus gelegd op wat kleuters WEL kunnen tonen.
- Er werd gezorgd voor voldoende variatie (doe-, zoek- en kiesopdrachten) en opdrachten passend bij kleuters
- Om de test niet te lang aan één stuk te laten duren en dus de concentratie niet te bepalend te laten zijn, wordt er voorgesteld om de test te spreiden in 2 delen, 2 testmomenten
- Bijzondere aandacht wordt gevraagd voor wie de test afneemt, zodat het gevoel van veiligheid voor de kleuter wordt gecreëerd. De afname kan dus ook door klasleerkracht.

Ter bespreking:

- Wat is jouw ervaring met betrekking tot het afnemen van testen bij kleuters? Vind jij dat testen WEL of NIET past bij het werken met kleuters?
- Wat is jouw ervaring met betrekking tot de voorgeschreven standaardisering? Hoe ga jij hiermee om? Durf jij er soms van af te wijken?

Getuigenissen uit de praktijk over 'worsteling' met standaardisatie:

De Toetertest is bijna 2 uur lang dat ze voor een boekje zitten. In de realiteit, in het eerste leerjaar, is dat geen 2 uur dat ze voor een boekje zitten. Dat is ook weer een vertekend beeld. Ik ben eerder voorstander van losse toetsmomenten: geen Toetertest maar eerder een werkblaadje. Bijvoorbeeld dit werkblaadje gaat nu over taal, ik ga dat maken en al die werkblaadjes geven mij ook een observatie.

Voor kinderen die motorisch minder vaardig zijn, die laat ik op bord in het groot de opdrachten doen. Of raamfiguren vergroot. Of na leggen met stokjes. Sommigen staan niet ver genoeg in de stap naar papier. Het gaat erom of ze structuren zien en kunnen leggen en NIET of ze het met fijne potlood tussen lijntjes kunnen.

Daar speelt de leerkracht een hele grote rol. Hoe pak je het aan? Als je dat heel gewoon doet en daar niet teveel tamtam rond maakt. En je doet dat regelmatig eens, zo een werkje en je noemt dat dan ook een werkje en we gaan zo eens zitten zoals in het eerste. De inkleding is heel belangrijk. Maar als jij daar als leerkracht zelf al nerveus voor bent. Ik zie dat ook bij sommige leerkrachten. Je zet dat over op die kinderen. Ik ben daar bijna zeker van. Ik heb nog gedacht toen ik het de voorbije tijd weer hoorde: Ja, dat kind wou niet mee naar boven. Dan denk ik: Ja, naar boven, dat is al in een andere klas. Dat is al anders. Dus ik kan mij dat wel voorstellen. Dan denk ik: Eigenlijk zou je veel beter af en toe eens met die kinderen gewoon naar boven moeten gaan. Los van die Toetertest maar gewoon met een blaadje en zeggen: Nu gaan wij boven eens allemaal heel rustig een tekening maken. Zoiets wat iedereen kan of wat niet fout is. Of we gaan boven eens allemaal een oefeningetje maken. Maar laat nog associëren met in een andere klas gaan met iets maken aan een tafel. Zodat ze ook leren dat dat er ook stilletjes aan bij hoort met zitten aan een tafel en dan is soms het leren zitten of het gewoon naar boven gaan en daar even zitten met een potlood belangrijker dan dat er iets op het blad staat. Daar zou ik nog voor willen ijveren om dat regelmatig te doen dan daar een uur achter die Toetertest te zitten.

ACHTERGROND: welke aanpassing wel kan...

CITO kreeg ook veel vragen over mogelijke aanpassingen aan hun testen opdat leerlingen ook echt kunnen laten zien wat ze kunnen. Ze benadrukken het onderscheid tussen 'toets-omstandigheden' en 'toets-concept'.

- Als je aanpassingen maakt aan het toets-concept (bijv. door makkelijker of moeilijker te maken), dan meet de toets niet meer wat de bedoeling was.
- Als je aanpassingen maakt aan de toets-omstandigheden (bijv. digitaal werken indien schriftelijk moeilijk is), dan meet de toets nog steeds datgene waarvoor ze bedoeld was. Dit is dus oké.

Meer info: https://www2.cito.nl/po/checktoets/story_html5.html?lms=1

3. TESTEN

Fiche 3.2 Wat testen en waarom testen?

Voor je een antwoord zoekt op: **‘welke testen kunnen we gebruiken voor...’**, willen we eerst volgende vragen voorop stellen:

- ✓ Met de vraag **‘wat testen?’** willen we aandacht vragen voor wat er via testen kan gemeten worden en wat ook niet?
- ✓ De vraag **‘waarom testen?’** verwijst vooral naar het doel van het invoeren van een test: waarom kiezen we om dit via testen te weten te komen? Wat willen we eruit halen? En wat niet? Dus ook: wat willen we er daarna mee gaan doen?

Enkele prikkelende gedachten bij de beslissing om al of niet testen in te zetten:

- Testen zijn vooral **productgericht**. Ze worden voor of na een onderwijsleerproces afgenomen, vooral bij cognitieve ontwikkelingsgebieden zoals taal-, lees- en rekenontwikkeling. Ook voor motorische ontwikkeling lijkt het makkelijker om een test te ontwikkelen dan bijvoorbeeld voor muzische, sociale of persoonsgerichte ontwikkeling.
- *“We weten waar de race bij PISA toe heeft geleid. Omdat de PISA-test bijvoorbeeld niet peilt naar waardering voor poëzie, heeft dat er in een aantal landen (die goed scoren op PISA) toe geleid dat men poëzie uit het leerplan heeft geschrapt. ‘Teaching to the test’ heet dat.
(...) Kortom, het gaat om een zeer technische benadering van opvoeding, die geen respect heeft voor diversiteit van contexten en ideologieën. Zo wordt ook verborgen dat het in feite om een bij uitstek politiek project gaat. Een project namelijk dat de school ondergeschikt maakt aan de arbeidsmarkt en de voorschoolse voorziening ondergeschikt maakt aan het lager en secundair onderwijs. Een project waarin opvoeding gereduceerd wordt tot leren en wat geleerd hoort te worden en wereldwijd gestandaardiseerd dient te zijn”. (Vandenbroeck, 2017)*
- Het meten met behulp van toetsen past bij een manier van denken waarin wetenschappelijkheid staat voor **‘objectiviteit’** en lijkt zo een antwoord te bieden op het probleem dat observaties te subjectief zouden zijn. Dat klopt niet. Meetinstrumenten zijn immers ook niet waardenvrij en universeel. Sommige dingen worden gemeten, andere dingen niet. De focus ligt op datgene dat waardevol wordt geacht in een bepaalde context, vaak vanuit economisch perspectief. De waarde van observaties wordt op die manier vaak onderschat en dat is jammer. (Michel Vandenbroeck, 2020)
- **Kijken in dagdagelijkse, rijke situaties** leert veel informatie op. In zijn betrokkenheid toont het kind wat het kan. Het kost je minder tijd: van de meeste kinderen weet je door dagelijkse observatie al heel wat over hun competenties.
- **Gerichte observaties** laten niet toe om louter te ‘meten’ wat een kleuter kan, maar vooral ‘wat een kleuter kan in de context van de klas binnen deze groep kinderen en bij deze leerkracht’. Ze kunnen op korte termijn leiden tot bijsturing van de kleuter of de manier van begeleiden binnen deze context.

- De uitslag van een kleutertoets is zeker niet langer geldig dan zes maanden (Van Kuyk, 1996).
- De **predictieve waarde van testen** is vaak niet onderzocht: het is dus onduidelijk of het goed afleggen van een test ook effectief tot later betere slaagkansen leidt of niet.
- *Niek Frans (2009) concludeert uit haar onderzoek dat je vanuit een kleutertoets geen voorspellingen kunt doen over eventuele taal- en rekenproblemen in het lager onderwijs. Zij gebruikte in haar onderzoek de (oude) CITO-toetsen en stelde vast dat bij jonge kinderen slechts een klein deel van de lage scores ook laag blijven doorheen de jaren. Grote groeisprongen komen daarentegen geregeld voor.*
- Op een bepaald moment kunnen jonge kinderen het heel goed doen, op een ander moment kan de taalontwikkeling net een stapje teruggezet hebben. (F. De Backer, 2019).
- Het voordeel van toetsen, die meestal 'op papier' afgenomen worden, is dat alle kleuters dezelfde opdrachten maken in dezelfde omstandigheden en dezelfde procedure doorlopen. Hierdoor wordt de **vergelijkbaarheid en betrouwbaarheid** van de verkregen gegevens verhoogd.
- Er zijn echter heel wat factoren die een **storende invloed** kunnen hebben op de resultaten zoals: de tijd die de toets vraagt, de gezondheid en vermoeidheid van de kleuter, de ervaring van juf/meester, de toetsvragen...
- Bij het afnemen van testen zijn ook **efficiëntie en inzetbaarheid** belangrijk criteria. Zo is een heel belangrijk vraag: hoeveel TIJD vraagt het om een test af te nemen? Maar ook bijv. welke organisatorische ingrepen (in groepjes of hele klas samen) zijn nodig? ... Meestal geven handleidingen wel goede informatie hierover.
- **De kwaliteit van de testen** is uiteraard ook heel belangrijk !!! We weten bijvoorbeeld dat testen die te schools zijn (enkel op papier) geen betrouwbare gegevens over kleuters opleveren. Ook testen die verouderd zijn (bijv. prenten) of in gebruikte woordenschat niet aangepast aan een breed doelpubliek (bijv. ook meertalige kinderen), kunnen een vertekend beeld geven. De normering van de test moet dan ook zeker helder en correct uitgewerkt zijn (bijv. voldoende grote testgroep, representatief samengesteld).

Bronnen:

Aerden, I. & Stroobants, H. (2020, 25 november). *Meetcultuur in kleuterscholen: klaar voor de toets?* Verkregen van <https://kleutergewijs.wordpress.com/2020/11/25/meetcultuur-in-kleuterscholen-klaar-voor-de-toets/>

Frans, N. (2019). *A captivating snapshot of standardized testing in early childhood: on the stability and utility of the Cito preschool/kindergarten tests*. Groningen, Rijksuniversiteit Groningen.

Van den Branden, K. (2020, juli 6). *Over de macht en onmacht van centrale toetsen*. *Duurzaam onderwijs*. <https://duurzaamonderwijs.com/2020/07/06/over-de-macht-en-onmacht-van-centrale-toetsen/>

Van Kuyk, J.V. (1996). *Leerlingvolgsysteem voor jonge kinderen*. *Ruimte en Tijd, Taal voor kleuters*. Arnhem, Citogroep.

Vandenbroecke, M. (2017). *Iels, de nieuwe kleuter-PISA?* *Kleuters & Ik*, jg. 33/4

Vandenbroeck, M. (2020) *Measuring the young child: on facts, figures and ideologies in early childhood*. *Ethics and Education*, 15 (4). 413-425.

Ter bespreking:

Voor welk domein vind jij het nog moeilijk om de ontwikkeling van kleuters in te schatten? Kies één domein uit om even bij stil te staan:

1. Wat weet je over dat domein en over hoe kleuters hierin groeien en ontwikkelen?

TIP: Als je hier te weinig over weet... Zoek dan eerst die informatie alvorens je verder gaat met het kiezen van al of niet testen!

2. Hoe werk je rond dat domein in jouw klas? Wat kan je via die dagelijks werking al te weten komen over de ontwikkeling van de kleuters?

TIP: Uitwisseling tussen collega's van dezelfde leeftijd én collega's van verschillende leeftijden (bijv. via hospiteerbeuren...) werkt zeer verrijkend: je gaat meer zien én meer stimulansen kunnen geven tijdens je klasdag

3. Wat is nu de toegevoegde waarde om een test te gebruiken?

Wat zou je via de test extra te weten willen komen? Wat wil je eruit halen?

→ Welke test zou dan hiervoor in aanmerking komen? Eens de keuze gemaakt:

- Hoe zie jij de testing concreet in te plannen van afname tot analyse?
Bijv. is het zinvol om te test voor alle kleuters af te nemen (om een totaalbeeld te krijgen) of enkel voor een groepje waarbij je twijfelt?
- Wat wil je **daarna doen** met de resultaten in de praktijk? (zie ook cluster 2)

Kris Van den Branden (2020) wijst er op dat je voor- of tegen een toets kan zijn, maar dat het niet de toets is die het verschil maakt, wel het gebruik ervan.

Getuigenissen uit de praktijk:

Je had dan bijvoorbeeld kinderen die heel moe waren die dag. Dan kwamen we hier naar boven en dan hangen. Echt een slechte dag gewoon en dan gaat dat ook niet. Je voelt dat aan die kleuters. Ook zo hierboven gaan zitten, andere situatie, uit de klas gehaald, allemaal apart aan een bankje. Dat is in onze klas niet de gewone situatie.

Ik weet van een bepaalde jongen, die kan dat, die maakt de moeilijkste raamfiguren en die krijgt dat blad en die slaat tilt en die maakt het bijna allemaal fout.

Toeters: die prentjes zijn heel oubollig, de woordenschat die gebruikt wordt, is ook niet meer van deze tijd.

Sommige kinderen hebben zo wat faalangst vind ik, die blokkeren dan.

Ik blijf erbij dat dat maar bijzaken zijn die toetsboekjes, omdat ik vind nog altijd dat als ik werk met mijn kinderen en ik bezig ben met tastbare materialen, dan zie ik al alles. Als ik aan het vergelijken ben met hoeveelheden op een heel speelse manier met de kinderen bezig ben. Dan weet ik perfect wie kan begrippen zoals 'meer, minder en evenveel' kan toepassen. Ik zie wie 1-1 relatie kan en ik zie ook wie dat niet kan. Ik zie ook dadelijk van 'whoeps, die is al bezig met één minder en één meer. Die zelfs met 2 minder en 2 meer'. Dus, de basis is gewoon uw dagelijkse handelen met de kinderen.

Meetcultuur in de kleuterschool

3. TESTEN

Fiche 3.3 Hoe testresultaten interpreteren?

Als we de resultaten uit een test willen interpreteren, is het belangrijk te vertrekken van volgend uitgangspunt:

Een test geeft vooral een beeld van hoe een kleuter scoort op dat moment, in die context en met die specifieke opdracht.

Of anders gezegd: het blijft een **momentopname**, niet meer en ook niet minder.

Dit heeft consequenties voor de interpretatie van testen. Het is steeds aangewezen om **geen overhaaste conclusies** te trekken uit testresultaten (Imago, dec.).

De resultaten dienen bovendien **vooral ingezet te worden om het onderwijs verder te optimaliseren** (= formatief evalueren) en NIET om kinderen te selecteren (bijv. wie mag naar het eerste leerjaar; = summatief). Het resultaat van een individueel kind kan eigenlijk nooit los bekeken worden van het resultaat van een hele klas en het bijhorende aanbod.

Eigenlijk houdt een test jou dus een **SPIEGEL** voor waaruit je twee dingen kan aflezen :

**Is het beeld dat ik van deze kinderen heb, een correct beeld?
Is mijn aanbod voldoende sterk in functie van de nagestreefde doelen?**

ACHTERGROND

Uit onderzoek blijkt dat leerkrachten (in kleuter-/basisonderwijs) kinderen vaak vrij accuraat kunnen inschatten in hun ontwikkeling. Toch zijn er enkele uitdagingen. Bepaalde kinderen worden (onbewust!!) systematisch onderschat:

- kinderen met migratieachtergrond of meertalige kinderen
- kinderen uit maatschappelijk kwetsbare situaties, kansarmoede
- kinderen met een label

Een test kan een fout beeld corrigeren: deze kleuters scoren mogelijks beter dan verwacht.

Anderzijds kan het ook zijn dat een kind slechter scoort dan verwacht:

- Speelt de specifieke, gestandaardiseerde situatie een rol (in vergelijking met bijv. spelsituatie) of het feit dat het om een momentopname gaat ? (bijv. moe, ziek, faalangst...)
- Kan het ook zijn dat je een kind overschat omdat je uit bepaalde observaties te snelle conclusies trok ? (bijv. omdat hij heel erg veel spreekt, maar als we breder kijken toch nog onvoldoende taalvaardig is)?

Hoe dan ook, het lijkt verstandig om in de verdere beslissingen volgende slagzin aan te houden:

***Een test is vooral een zinvolle aanvulling op de beeldvorming uit observaties.
En niet andersom!***

Ter bespreking :

(1) Welke ervaring heb jij als leerkracht met resultaten van testen?

- In welke mate komen resultaten overeen met verwachtingen?
- Hoe interpreteer je het als de resultaten lager zijn?
- Hoe interpreteer je het als de resultaten hoger zijn?
- Wat doe jij concreet (vooraf/achteraf) om bredere beeldvorming te verkrijgen?

(1) Welke conclusies trekken jullie uit testresultaten op klas-/schoolniveau?

- In welke mate komen de resultaten overeen met de verwachtingen (vanuit jouw doelpubliek)?
- Wat leer je hieruit over jouw verwachtingen en uitdagingen? (zie ook verder: normering, fiche 5.2/5.3/5.4)
- Geven jullie ook aandacht aan wat goed loopt? Waar heeft dat dan volgens jullie mee te maken? Hoe kan dat (op schoolniveau) geborgd worden of zelfs nog versterkt?
- Hoe worden tekorten geïnterpreteerd? Wijst dat op dingen die al geweten of zijn er ook nog blinde vlekken in jullie onderwijsaanbod? Hoe kan je daar beter zicht op krijgen?
- Welke besluiten trekken jullie op korte termijn en op langere termijn? Wat hebben jullie als leerkrachten/als school hiervoor voor nodig?

Getuigenissen uit de praktijk over interpretatie van testresultaten:

De resultaten worden besproken met de leerkracht. In het geheel niet zozeer de punten maar wel: Kunnen de middelmatige kinderen dat? Wat zijn de middelmatige? Je hebt al een beeld. Als je de test afneemt, dan weet je al vooraf: dat kind gaat het daar moeilijk mee hebben. Daarom niet met die onderdelen, maar bijvoorbeeld ook met concentratie. Dan kan je heel duidelijk zeggen: Dat kind heeft zone E gescoord, maar die kon gewoon niet luisteren. Die heeft geen luisterhouding. Die heeft geen zithouding, maar die kan eigenlijk wel rijmen. Je moet het eigenlijk allemaal een beetje analyseren. De test bekijken en zeggen: Die heeft 45 dus zone E, dus die kan niet naar het eerste. Dat is fout ! Er zijn kinderen die perfect naar het eerste kunnen met een zone E en er zijn kinderen die met een zone C eigenlijk niet naar het eerste kunnen of die misschien in het eerste leerjaar uitvallen waar dat je dat ook niet van had verwacht.

De CITO's bijvoorbeeld: ik vind dat niet betrouwbaar. Nu hebben we het terug aan de hand. Er zijn maar 2 kinderen die een A scoorden op taal, waarvan 1 een heel groot vraagteken is. Eén weten we zeker, die is heel taalvaardig, die verdient die A. Bij het ander kind is het al direct zo van: Oei, dat is raar ! Maar ja... je hebt de test afgenomen dus... daar moet nu verder gezocht worden. Misschien is dat kind echt wel taalvaardig? Hij heeft zo een beetje een spraakgebrek, maar misschien is het daardoor dat je denkt dat hij minder kan. Want hij vertelt wel graag enz., maar... Nu is het zoeken dus, verdient hij echt een A? Of heeft hij geluk gehad. Heeft hij daar maar wat aangeduid?

En andersom, als een kind lager scoort op de test dan dat je zou verwachten, dan wordt het ook wel in vraag gesteld. Maar bij de observaties dan. Zo heb ik ook wel een pientere kleuter, maar met bepaalde dingen heeft hij het moeilijk, zoals moeite met een versje, met de dagen van de week, niet alle kleuren kunnen goed benoemen. Dan dacht ik direct aan die labels... dan beginnen bij mij zo van die bellen af te gaan. Dus dat wordt dan ook wel in vraag gesteld: dat is toch wel raar. Voor de rest zo pienter, maar dat lukt niet.

Meetcultuur in de kleuterschool

3. TESTEN

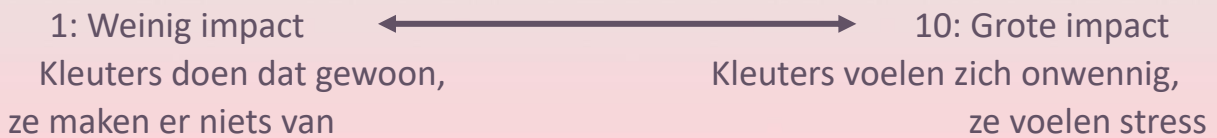
Fiche 3.4 Wat is de impact van testen op kleuters?

Uit de getuigenissen blijkt dat leerkrachten verschillen in hoe ze de impact van testen op kleuters ervaren. Sommigen ervaren het als zeer storend en lastig, niet passend voor kleuters. Anderen relativeren het toch.

Ter bespreking:

Geef aan op een lijn van 1 tot 10 welke impact testen volgens jou hebben op kleuters:

De kleuters maken er niet veel van. Ouders zeggen ook dat kleuters er niets over zeiden.

Draai en keer het zoals je wil. Dat brengt toch altijd wel een bepaald niveau van stress met zich mee.

Sommige kinderen hebben er wel last van. Sommigen hebben zo wat faalangst vind ik, die blokkeren dan. Of ze hebben buikpijn... of als een kind autisme heeft, die weet niet wat er aan de hand is, want dit gebeurt nooit op die manier.

Ik weet ook bij kinderen als ik dat afneem 'oei bij die gaat dat niet zo goed zijn'. Dan hoop ik altijd maar dat de jongen of het meisje daar zelf niet zoveel van ervaart dat het niet goed gaat. Tot nu toe heb ik dat wel voorgehad dat het niet goed was, maar nog niet het gevoel gehad dat daar een kind echt diepongelukkig van werd door dat zo te moeten doen.

Ik merk wel soms duurt dat lang: Is het bijna gedaan? juf? Zijn we bijna klaar? Ik zie veel meer enthousiasme in het spel.

Het verschil tussen een testsituatie en de dagelijkse klassituatie wordt meestal wel benoemd als een kloof, zeker als spelen centraal staat in jouw werking. Er zijn wel grote verschillen tussen testen in de mate waarin ze ook 'kleutervriendelijk' zijn. Testen met vooral oefeningen op pen-en-papier zijn heel anders dan doe-opdrachten of opdrachten op een tablet. Maar ook dan nog blijven bepaalde dingen anders omwille van de standaardisatie die in testsituaties verwacht wordt. Het is een uitdaging voor leerkrachten om kleuters in dit geheel gerust te stellen.

Ze zijn het niet gewoon dat die juf daar ineens een andere juf is. Want in mijn geval is dat dus effectief. Mijn kinderen zijn altijd zo van: 'wow, wat krijg je juf nu? Want ja, wij stappen nooit zo...' En ik mag het maar één keer lezen he. Dan kijken die al zo van 'hu?' Die strengheid en rechtlijnigheid zijn die eigenlijk niet gewoon. Dus... daar kan een kind wel eens op dichtslaan natuurlijk.

Ter bespreking :

Verdeel onderstaande citaten onder elkaar en bespreek wat je herkent of wat jij net anders doet. Breng samen (1) wat verhoogt stress? en (2) wat is helpend?

Spreek samen af hoe je de kleuters zal geruststellen en begeleiden in een testsituatie.

Getuigenissen uit de praktijk

Ik merk wel impact ja, maar geen druk. Want ik geef hen dat ook mee dat dat maar voor mij is. Ik geef niet echt mee wat we eigenlijk echt aan het doen zijn. Maar ik zeg dat het voor mij is: dat ik weet wie dat dat al kan en waar we nog op moeten oefenen. Zo probeer ik het te kaderen dat het toch niet zo een heel eng moment wordt.

Als ze dan op voorhand al weten dat het bij een kind niet goed gaat zijn en die test is niet goed. Dat is niet fijn voor dat kind, maar we delen de resultaten ook zeker niet mee aan de kinderen. (...) Ik heb dat wel eens met de kinderen besproken. Maar het is niet zo dat wij naast de kinderen gaan zitten en de foutjes gaan overlopen.

Wat ik dan wel doe, is enkele dagen op voorhand de kinderen al een beetje mentaal voorbereiden. Ik ga niet 's morgens kinderen laten toekomen en die confronteren met het feit dat die klas veranderd is. Ik zeg dat wel enkele dagen op voorhand tegen hen: 'Kijk, wat zouden jullie ervan vinden als we nu eens doen alsof we zo in het eerste leerjaar gaan werken en dan kan jufvrouw R. al een komen kijken? Dan kunnen ze onze klas eens komen bewonderen. Zo doen alsof, om te voelen hoe dat is.' Ik merk wel dat een deel kinderen daar dan een veiliger gevoel bij hebben zo. Ik vind dat wel dat dat een zachtere aanpak of overgang is naar die test toe. Ik zeg het, dat is gewoon vanuit mijn buikgevoel he, als kleuterjuf dat ik denk: dat is toch niet simpel voor zo kleine mannen he.

Maar ik ondervind wel dat kleuters weten dat ze getest worden. Je ziet ze kijken op bepaalde manier. 'Ik mag geen fouten maken' en ze kijken af bij elkaar. Als je een test afneemt, is dat de situatie. Maar dat heb ik ook als er geobserveerd wordt in een klas. En als ze bij juf moeten komen en juf vraagt 'zet ventje voor of achter tafel' en dan weten ze dat ze geen fouten mogen maken en dat heb je niet wanneer je samen speelt. Dat is belangrijk, want sommigen gaan in spontaan spel dat wel juist doen en niet als ze getest worden en slechter resultaat scoren.

Hoewel begeleiding veel kan oplossen op korte termijn, blijft het toch relevant om stil te staan bij lange termijn effecten: **wat leren kinderen door in testsituaties te functioneren?**

Er kunnen leereffecten zijn die toch wel vragen oproepen, bijvoorbeeld het samenwerken: kleuters kijken heel graag af !! Ze kijken naar elkaar, ze leren van elkaar door te imiteren, ze helpen elkaar door antwoorden te roepen. Maar in testsituaties moet dat spontane sociale gedrag afgeremd worden.

ACHTERGROND

Uit het onderzoek naar deze taalscreening blijkt dat kleuters niet gewoon zijn om individueel te tonen wat ze kunnen. Wanneer kleuters te dicht bij elkaar zitten of elkaar kunnen aankijken, gaan ze spontaan antwoorden roepen of samenwerken. Zet de kleuters dus aan afzonderlijke tafeltjes. Idealiter plaats je de tafels in een V-vorm of geschrinkt. (uit: handleiding Koala, pag. 16)

En daarnaast is er ook de vraag welke impact hebben testen en testresultaten op jou als leerkracht?

- Op jouw werking?
- Op jouw inschatting van kleuters? (zie ook fiche 5.1)
- Op jouw overleg met collega's en met het eerste leerjaar? (zie cluster 6)

De leerkrachten die wij konden interviewen leken de impact voor zichzelf te relativeren, maar ze verwezen wel naar collega's die daar erg mee worstelden.

Getuigenissen uit de praktijk

Ik vind het verloren tijd. Ik doe het omdat ik het moet doen. Het bevestigt wat we al wisten. Dus op mezelf hebben toetsen weinig impact maar dat heb ik wel moeten leren. Voor andere collega waren zijn toetsen het bijna eindexamens kleuteronderwijs. Ik vertrouw op andere dingen.

Dat blijft ook echt een momentopname... Ik heb pas de Toeters afgenomen eind februari. Er was een kindje dat heel erg van haar melk was omdat haar vriendinnetje er die dag niet was. Een kind dat van nature al onzeker is, ook stuk faalangst in zich heeft. Dat kind gaat altijd beter presteren, als ik het zo mag zeggen... of zich zekerder en veiliger voelen, als dat meisje in de buurt is. Die heeft dus eigenlijk echt ondermaats gepresteerd. Terwijl ik weet dat ze heel veel van die onderdelen wel heel goed kan. in de gewone dagdagelijkse praktijk. Dus het blijft een momentopname. Of kinderen die moe zijn of die slecht geslapen. Of ziekjes zijn. Of 's morgens vroeg nog efkens een ruzie gehad met mama of papa of met grote broer of grote zus, weet ik veel. Er zijn heel veel factoren die een kind kunnen beïnvloeden om net wel of net niet goed te presteren op zo een test.

Ik vind het niet erg om zo'n test af te nemen. Omdat ik van mezelf wel weet: Ik moet dat breder bekijken dan enkel nu het resultaat van die test maar dat is voor sommigen, merk ik, toch wel moeilijk om dat los te koppelen.